

AMERIČKA JAVNA DIPLOMATIJA

Caitlin E. Schindler, *The Origins of Public Diplomacy in US Statecraft Uncovering a Forgotten Tradition*, Palgrave Macmillan, 2018, 336.

U uticajnoj i studioznoj monografiji udžbeničkog tipa, Keitlin Šindler (Caitlin Schindler) s Instituta za svetsku politiku (Institute for World Politics) u Vašingtonu razmatra izvore, nastanak, razvoj i ulogu javne diplomatije u spoljnoj politici Sjedinjenih Američkih Država u periodu od 1776. do 1948. godine. Studija se oslanja na bogatu arhivsku građu i rezultate istraživanja uticajnih autora iz diplomatske istorije i javne diplomatije.

Vodena mišlju Džordža Vašingtona o potrebi sagledavanja i učenja iz istorijskih grešaka u nameri da izbegne „sprudove i stene” savremenog doba, autorka detaljno analizira šest indikativnih primera iz istorije javne diplomatije SAD u kojima ukazuje na izazove, prednosti i nedostatke tadašnje javne diplomatije koju su vodili visoki funkcioneri, državni organi, građanske organizacije i ugledni pojedinci.

Kritikujući zanemarivanje značaja javne diplomatije nakon 11. septembra, autorka se snažno zalaže za reafirmaciju, razvoj i prilagođavanje osnovnih odredaba ove politike savremenim uslovima i izazovima. Savetima za unapređenje javne diplomatije prethodi sistematičan i šematizovan prikaz činilaca koji snažno utiču na osnovne odlike i rezultate ove politike. Kao temeljni činilac autorka određuje političku kulturu, istorijsko iskustvo, spoljnopolitičku tradiciju, državnu infrastrukturu i stepen učešća, ulogu i osnovne odlike javne diplomatije u spoljnoj politici SAD.

Uvažavajući istorijsku dimenziju i procese dugog trajanja, ona ukazuje na tri ključna izazova s kojima se suočava javna diplomatije SAD još od vremena svog nastanka: konceptualni, organizacioni i ideološki. Organizacioni izazov, naizleg jednostavan, uslovljen je obimom, kvalitetom i stepenom funkcionalnosti institucionalne strukture i mreže, sačinjene od brojnih državnih i nedržavnih aktera. S druge strane, konceptualni izazov je u najvećoj meri u određenju pojma javne diplomatije. Nakon ukazivanja na brojne definicije ovog pojma, autorka sledi pojmovno određenje Nikolasa Kula (Nicholas J. Cull) koje obuhvata slušanje, zastupanje, diplomatiju razmene (exchange diplomacy), kulturnu diplomatiju, međunarodno emitovanje i psihološki rat. Veliku pažnju autorka je posvetila ideološkom izazovu i činjenici da su SAD dugo vremena zastupale politike koje su

principijelno, idejno i vrednosno nesaglasne, pa čak i suprotstavljene, što je uticalo na stepen njihovog kredibiliteta i poverenja drugih država sveta.

Studija teži da, nakon utvrđivanja osobenog obrasca javne diplomatije SAD u istraživanom periodu, ukaže ne samo na uticaj, već i na relativno postojanu vezu između istorijskog iskustva i tekovina javne diplomatije i savremenih odlika tog koncepta s fokusom na njenu trenutnu ulogu u spoljnoj politici SAD.

Dok prvi primer prikazuje kako je Bendžamin Franklin koristio diplomatiju, ne samo u klasičnom smislu za predstavljanje interesa SAD, već i za pribavljanje neophodnih resursa u borbi protiv Velike Britanije, drugi slučaj otkriva kako je diplomatija bila korišćena u borbi protiv formalnog priznanja Konfederacije. Treći slučaj analizira sazajno bogat period uoči Velikog rata u kome je zabeležen snažan konceptualni i organizacioni razvoj javne diplomatije i povećanje uloge nedržavnih aktera, poput Central Cuban Relief Committee sastavljenog od biznismena, verskih lidera i humanitaraca i Četvrte međunarodne konfederacije američkih država koja je realizovala značajnu akademsku saradnju s fakultetima Latinske Amerike.

Četvrti primer razmatra osnovne principe delovanja i ciljeve Komiteta za javno informisanje (Committee for Public Information), dok peti primer rasvetljava izuzetno bogat međuratni period u kojem je javna diplomatija modernizovana i prilagođena novim spoljnopolitičkim ciljevima.

Najzad, šesti primer govori o aktivnostima brojnih važnih agencija nastalih u periodu 1938–1942. godine, poput Službe za ratno informisanje, Koordinatora za međuameričke odnose i najznačajnije Uprave za kulturne odnose pri Stejt Departmentu. Sumirajući doprinos i značaj ovih primera, autorka kao posebno uspešan model ističe delovanje javne diplomatije SAD u poznom Osmanskom carstvu, čije su tekovine i dostignuća i danas vidljiva, što potvrđuje i delatnost Sirijskog univerziteta, a danas Američkog univerziteta u Libanu i Robert koledža u Istanbulu.

Nakon ukazivanja na nedostatke i propuste javne diplomatije tokom istorije, autorka se zalaže za redizajniranje osnovnih odredaba javne diplomatije SAD u pravcu postizanja većeg stepena adaptabilnosti i osetljivosti prema osnovnim činocima specifične percepcije, uverenja, političke kulture i jezičkih osobenosti lokalnih zajednica.

Osnovna kritika studije odnosi se na preuveličavanje uloge, značaja i rezultata javne diplomatije u spoljnoj politici SAD, naročito tokom XIX veka, koju prati ignorisanje i prenebregavanje uticaja šireg konteksta i drugih bitnih dimenzija tvrde moći SAD na realizaciju i uspeh njene politike na ovim prostorima.

Vuk LAZIĆ